

de mange, der havde givet Møde, i Vogn til det flere Mil fra Hovedstaden beliggende Årsta, Fredrika Bremers Fædrenehjem. Her i den smukke Park og i de Værelser, (som endnu staar urørte fra den Tid), hvor Fredrika gennemkæmpede sin Barndoms Sorger og sin Ungdoms Kampe, og hvor hun tilsidst i Fred lukkede sine Øjne, fejredes under Sang og varmt følte Taler en Erindrings og Taknemlighedens Fest.

At tolke for Kvinden og Samf.'s Læsere Fredrika Bremers Betydning behøves vel næppe. Tanken paa denne sjældne Kvinde giver mig dog en usøgt Anledning til at minde om den Kjendsgerning, at, selv om Udviklingen, trods alt som vil hæmme den, gaar sin lovbefalede Gang gennem Tiderne, saa er den dog i sin Retning og Idéfyldte afhængig af den Personligheds Dybde og Genialitet, som bærer den frem. I vor Tid, da der næsten drives en Art Afguderier med »Udviklingen«, kan det være godt at huske det. Den er visselig den stærke Strøm, som vælter det skrøbelige Menneskeværk over Ende, men kun indtil den dygtige Kanalgraver kommer, der evner at tæmme den og lede den ind paa Veje, som spreder Livsens Fylde over den guldne Mark. Og en saadan Banebryder var Fredrika Bremer.

Intetsteds er vel Kvindefrigørelsens Idé bleven baaren frem paa en mere storslaaet, almenmenneskelig Grundvold og befriet fra alt det bitre og smaalige, som saa let vil klæbe sig ved den; ogsaa har Kvindesagen i Sverrig aldrig antaget Karakteren af en Strid imod Manden; det mærkelige indtraadte her, i det mindste i den første Tid, at Bevægelsen fik flere Tilhængere blandt Mændene end blandt Kvinderne, og at den fremdeles aldrig har savnet virksomme Forkæmpere blandt de oplyste og fremragende Mænd. Som et Udtryk herfor staar den Række af Reformere paa Lovgivningens Omraade, der begyndte 1856 med Erklæringen om Kvindens Myndighed og kulminerede 1864 med Udvidelse af den kommunale Valgret ogsaa til Spindesiden. Og som Sagen blev baaren frem i Alvor, saaledes blev den ogsaa modtaget, og har derved undgaaet det Latterlighedens Præg, som vi kender fra andre Lande. Fredrika Bremer satte fra første Øjeblik sin Sjæls rene og sunde Præg paa Bevægelsen, og den mærkes end i Dag.

Hun skriver i et Brev:

»Öppna för kvinnorna friheten och alla dess banor, öppna dem vida som morgenrodnadens portar! En guddomlig dragning skall alltid föra flertalet af kvinnor til hemmets hård, till familjelivets innerlighet, till att blifva mödrar eller fostrarinnor. Men de skola under frihetens system blifva det med ett högre medvetande. Och de, som välja andra banor, skola som goda medborgarinnor likväl förblifva kvinnor d. v. s. så vida ordet har någon djupare mening — mänskliga väsen, i hvilka hjärtats lif har öfvervigt«.

M. A.

„Hvor længe skal det vare“,

at vi Kvinder finder os i, overalt paa Gader og Stræder at se Plakater, der for alles Blikke fremstiller Variétédamer i halvpaaklædt Nøgenhed?

Man vil svare, at sligt ikke vedkommer os, det er Politiets Sag. Men naar Politiet enten sover, eller det i sin Mandfolkeagtighed aldeles ikke ser noget usømmeligt i sligt, men endogsaa betragter saadanne Billeder som fuldt passende og tilfældige, naar der blot er »Tricot«,

selv om der forresten kun er Støvler, Hat og en Kappe løst over Skuldrene, mod hvilken Baggrund Legemets yppige Former, tegner sig saa meget desto skarpere — ja, saa maa vi vel tale.

Og det var, hvad undertegnede gjorde lige overfor en Politimand engang i Foraaret, da en saadan Plakat i en Port umiddelbart ud til Vesterbrogade ikke kunde undlade at tiltrække sig de forbigaaendes Opmærksomhed. Mandens Svar var en ufordulgt Forundring over, at nogen kunde falde paa at opholde sig over sligt: der var jo »Tricot«! Ergo havde baade Plakat og Optræden Politiets Sanktion. Jeg vovede jo rigtignok at mene, at dersom man forbød saadanne Plakater, eller nægtede Kvinder af den Kaliber offentlig Fremtræden, saa vilde Fængsler og andre Anstalter maaske næppe have saa stor Tilgang som nu, hvor unge Mænds Sanselighed, med alt hvad deraf følger, opflammes, ja simpelt hen fremleskes — under Politiets Beskyttelse. Manden blev mig Svaret skyldig.

De gamle Grækere skelnede mellem *Afrodite Urania*, den himmelske, kyske, sjælelig rene Kærlighedsgudinde, og *Afrodite Pandemos*, (den for hele Folket fælles) den sanselige. Herhjemme har en vis Side i Litteraturen gjort sit til at *udviske* Billedet af den første og fremdrage den sidste som eneraadende, og derved forvirret og neddraget Begreberne i det hele. Denne Litteratur har kun fundet en altfor stor Støtte i en Del af Pressen, hvorefter Følgen atter har været, at den samme Presse under Lona Barrisons Optræden sidste Vinter aldeles ikke undsaa sig for at prise denne Variétéstjerne, uagtet hendes Optræden var saadan, at Politiet nu endelig har fundet sig foranlediget til at forbyde den.

Ja, saa er jo alting godt, kan der siges. Nej — thi nu udstilles atter paa aaben Gade Plakater med 4—5 »Sisters Lorrison« i lysegrøn Tricot, hvis yppige Former og katte- eller slangeagtige Bevægelser yderligere fremhæves ved sorte Baand og Sløjfer som *eneste* »Paaklædning«, og atter anmelder Bladene deres Optræden, ja »*Politiken*« skriver om »den glade og muntre Københavners Vemod ved Tanken om deres eventuelle Bortdragen — han, »som elsker at se et kønt Ansigt og et kønt Kvindelegeme«, in casu: de fem Sisters Lorrison, »der smidige og elegante, med kokette og varme Øjne, glider frem i bølgende Rytmer til sentimentale eller kavede Melodier«. — Bladet har kun Lovord for disse og alle de andre Præstationer, der sagtens er af samme Art.

Alle Mænd er »Mandfolk«, siges der. Det maa imidlertid vel endnu være tilladt at tro paa Blufærdighed hos unge Mænd saa vel som hos unge Kvinder; og trænger Mandens Syn paa Kvinden til at højnes, hvad vel kan hende, maa det blive vor Sag. Der maa fra Kvinden selv rejse sig en Protest mod Kvindeudsejler, en Kamp ikke alene mod det frivole i dets værste Skikkelse, men ogsaa mod det »Carmen«agtige (i Nutidsdragt fremstillet af *Lie* i »Lindelin« og af *Rode* i »Lamia«), ja mod vort Køns »Flirt« og Lefleri i det hele taget. Det er os — unge og gamle, der skal kæmpe for »Moralen«, ikke en tør, vissen, gammelagtig Moral, men Renhed i Sind og i Væsen; *det er os selv*, og ikke Præsterne, der skal være *Vigilia*«.

H. Thaarup.

Med udenlandske Briller.

En bekendt amerikansk Journalist, William E. Curtis berejser i denne Tid de skandinaviske Lande. I Breve til The Chicago Record-Herald giver han bl. a. en indgaaende Skildring af Norges kommunale Forfatning og en meget anerkendende Fremstilling af den Sejr, de norske Kvinder nylig har vundet m. H. t. Stemmeretten. Han forbauses svarlig over den Mængde Arbejde, de skandinaviske Kvinder kan udføre, og mener, at det vilde være sundt for amerikanske Ægtemænd (hvorfor ikke hellere for Koner?) at se dette. Det synes dog — at dømme efter

følgende Slutning paa en af hans Artikler — at han maa have en Fejl paa Øjnene eller i hvert Fald bruge Forstørrelsesglas, hvilket maaske er god journalistisk Skik i Amerika. Han skriver følgende:

I Holland, Belgien og Danmark har jeg set Kvinder spænde for tungt læssede Karer sammen med baade Hunde og Æsler, mens Manden, Sønnen eller Faderen gik ved Siden og »korte« dem. Jeg har dog endnu aldrig set Manden sidde paa den Vogn, Konen trak men jeg tvivler ikke om, at trofaste og kærlige Hustruer ofte saaledes trækker om med deres Mænd, naar disse er trætte eller foretrækker at køre fremfor at gaa. Dette huslige Samarbejde indgyder Beundring for Kvinderne og berettiger dem til Stemmeretten. Tænk, hvor en Kvindes Hjerte maa svulme af Glæde, naar hun om Aftenen kommer ind fra Kartoffelmarken og ser Ægtefællen sidde paa Trappen med Piben i Munden, rede til at rose hende for den Mængde Kartoffelrækker, hun har hyppet eller til at prise hendes Handelstalent, naar hun kommer fra Torvet efter at have slæbt sit Smør og Ost derhen paa en Kærre!

Mulig vil denne Tingenes Tilstand ikke vedvare efter at Kvinderne har faaet Stemmeret. Man siger mig dog, at indtil videre er der ikke Tegn til Oprør, og at efter al Rime-lighed vil de norske (!) Kvinder vedblive at arbejde i Marken som før uden Hensyn til de nylig erhvervede Rettigheder.

Overdrivelserne er til at tage og føle paa; men det er jo forøvrigt ikke første Gang, der bliver peget paa, at Kvinderne paa den anden Side Vandet indtager en ganske anden Stilling end i det gamle Europa.

Rosenvængets praktiske Kursus.

Af Kommuneledende Julie Rudolph.

Thi den har aldrig levet.
Som klog paa det er blevet.
Hun først ej havde kær.
Grundtvig

For rigtig at blive klog paa en Ting, for rigtig at kunne fordybe os i den, maa vi have den inderlig kær. Det Sted, der burde være det kære-ste for ethvert Menneske, er Hjemmet; men naar man færdes mellem Mennesker og ser de mange forskellige Opholdssteder, der nu til Dags bære Navn af Hjem, saa maa man uvilkaarlig stanse og sige: »Nej — dette er ikke et Hjem, kun et fælles Opholdssted for 3-4 maaske flere forskellige Mennesker —« Jeg tænker her ikke alene paa alle de mange usle Arbejderhjem, hvor Manden maaske er Dranker og Konen Fabrikarbejderske — maaske ogsaa Dranker, men tillige paa de mere velstillede, hvor Husmoderen spiller sin Tid med Pynt, Pjank og indholdsløse Visitter og overlader sine Børn til mere eller mindre paalidelige Tjenestefolk.

Have vi Raad til at forsømme vore Hjem? hvad enten det sker af Uduelighed eller af Ligegyldighed, Skaden bliver lige stor og lige ubodelig, thi af Hjemmenes Tilstand, Røgt og Pleje afhænger Nationens Velfærd, og ingen kan vente at høste noget godt, hvor der er saaet noget daarligt.

Den, der bærer det største Ansvar for Hjemmet, er Husmoderen; af hendes Flid, Dygtighed og Økonomibetinges Hjemmet. De største Formuer svinde bort, naar Konen er ødsel og sjusket, lad Manden saa være saa flittig, som han vil. Jeg tror, at mange unge Husmødre møde i deres Ægteskab med den allerbedste Villie til at gøre deres Pligter men de mangle den fornødne Uddannelse, de se sig stillede over for Opgaver, som de ikke magte; de energiske prøve sig frem og naa ved Flid og Udholdenhed et godt Resultat, men de, som mangle Energi, som maaske tilmed efter nogle Aars Ægteskab bliver legemlig svage, lægge Hænderne i Skødet og »opgive Ævret«, som man siger.

Jeg synes derfor at alle vi, der have Interesse for Kvindernes Stilling i Samfundet, maa hilse den Bevægelse med Glæde, der har sat sig til Maal at forbedre og udvikle Kvinden til hendes første og største Kald i Livet: Moder og Husmoder, for det er just Kvindens Stilling i Samfundet, og de, der have baaret denne Sag frem, som kaldes Husholdnings-sagen, deres Arbejde har sikkert ikke været forgæves. Kvindens Liv i Hjemmet er bygget op af Smaa-ting, hver for sig tilsyneladende smaa og ubetydelige, men ere de gjorde

med Kærlighed og Dygtighed, danne de et stort Hele. Er ikke hele det store, majestætiske Hav dannet af Draaber? Tag alle Draaberne bort og der er intet Hav mere. Jeg tror, jo mere det gaar op for den almindelige Bevidsthed i hvor høj Grad hele Nationens Velfærd er betinget af Husmoderens Dygtighed, des mere vil der sættes ind paa Oprettelsen af Husholdningsskoler, og des flittigere ville disse blive besøgte af unge Piger, ja, maaske ogsaa af unge Husmødre, for det er aldrig en Skam at indrømme, at man ikke kan nok.

Blandt de private skoler, der har vovet Forsøget, er Rosenvængets Privatskole en af de første. Frøken Elisabeth Gad begyndte allerede 1898 et Husgerningskursus for unge Piger, og føjede hertil foruden Madlavning, Bagning, Vask og Syltning, Skræddersyning, Reparation af gammelt Tøj samt Teori om Smaa børns Pleje. I Forbindelse med dette sidste Fag kunne Eleverne tage et 3 Maaneders praktisk Kursus paa et Asyl eller Hospital. Foruden de her nævnte Fag lære Eleverne praktisk Husholdningsregning, Dansk, heri indbefattet Brevskrivning o. a. Eleverne gaa med Læreren i Byen for at lære at gøre Husholdningsindkøb paa en fornuftig og praktisk Maade. I Forbindelse med de praktiske Forsøg gives der Undervisning i Ernæringslære, thi af hvor stor Betydning er det ikke, at en Husmoder ved, hvad der hører til hensigtsmæssig og nærende Kost.

Det praktiske Kursus i Lapning og Stopning finder jeg saa udmærket, det er absolut noget enhver ung Pige bør kunne, og desværre ere vi jo endnu ikke komne saa vidt, at Børn i Skolerne lære at lappe paa gammelt Tøj. Den eneste Skole, der foruden Frøken Gads gør det, er, saavidt jeg ved, Fortsættelsesskolen i Ole Suhrsg. Ideen med at optage Lapning og Stopning paa Undervisningsplanen fortjener al mulig Paaskønnelse, thi mange betragte disse Arbejder som underordnede — og hvorfor?

Ethvert Arbejde faar Betydning, naar den, der udfører det, gør det med Samvittighedsfuldhed og Dygtighed.

Lad os kun lære vore Elever, Børn saavel som voksne, at holde Ideallets Fane saa højt som muligt, og lad os lære dem at se Idealet i at gøre selv de mest ringeagtede Arbejder saa dygtigt som muligt, saa skal andre ogsaa nok lære at respektere dem. Jeg har set uordentlige Husmødre sy Klude paa Børnenes Strømper i Stedet for at stoppe dem; er det ikke en Skandale, og hvilket Eksempel er en saadan Moder for sine Børn? Derpaa tænke de færreste. Hvor kan en Mand bevare Agtelse og Kærlighed til sin Hustru, naar han stadig maa ærgre og skamme sig over hendes Sjuskeri og Uorden.

Frk. Elisabeth Gad har siden 1898 hvert Aar ledet saadanne Kursus for unge Piger, og de Elever, som have søgt dem, have været glade derved, flere have medbragt anerkendende Udtalelser fra Forældrene, og Prøverne have været overværet af mange interesserede.

Frk. Gad har paa forskellige Udenlandsrejser studeret Skolevæsenet i andre Lande, og i England har hun truffet ganske lignende skoler. Det viser sig jo ogsaa her i Landet, at Interessen for Husvæsen voxer mere og mere. Nu nærmer Konfirmationen sig snart igen og en hel Mængde unge Piger gaa ud a Skolerne med mere eller mindre gode teoretiske Kundskaber. »Hvad skal jeg forære min Datter i Konfirmations-gave?« spørger maaske en eller anden Moder. Forær hende en lille Penge-sum og lad hende sætte den paa Rente ved at uddanne sig i de her nævnte praktiske Fag, saa faar hun den bedste Rente af sin lille Penge-sum; og naar hendes øvrige Konfirmationsgaver ere slidte op, tabte eller ubrugelige, og hun maaske selv er bleven en ung og lykkelig Husmoder, vil hun endnu i sine Aar takke sine Forældre for Konfirmations-gaven.